

3. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. К. : Олимп. л-ра, 2009. Т. 1. 736 с.

4. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. К. : Олимп. л-ра, 2009. Т. 2. 696 с.

5. Передерій В. Напрями освітньої діяльності Міжнародного олімпійського комітету. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2017;4(30):3–9.

6. Стрельбицька Л.Я., Цуняк Д.В. Миротворча функція спорту як його символічна цінність / Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки. 2017. Вип. 1(2). С. 176-179.

Мицкан Т.С. <https://orsid.org./0000-0002-4164-2961>

З ІСТОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКИХ МИСТЕЦЬКИХ КОНКУРСІВ (на прикладі Польщі)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація.

У статті розглянуто передумови запровадження та особливості проведення Олімпійських мистецьких конкурсів, які здійснювалися під час семи Олімпійських ігор з 1912 по 1948 р. Відзначено, що у мистецьких конкурсах приймали участь, художники, музиканти, скульптори, архітектори, поети, графіки, артисти театру і кіно, які представляли твори зі спортивної тематики. За період цих конкурсів було нагороджено олімпійськими медалями 147 мистецьких творів з 23 держав-учасниць. Як виявилось, значних успіхів під час мистецьких конкурсів домоглися польські митці. Їх перший старт відбувся в 1928 році на IX Олімпіаді в Амстердамі де вони отримали золоту (за поетичну збірку) та бронзову (за цикл акварелей) нагороди. Відтак на всіх наступних Олімпіадах польські митці домагалися перемог. У 1940 році Постановою Міжнародного Олімпійського Комітету мистецькі конкурси були вилучені з програми Олімпійських ігор. На жаль, домагання Польського Олімпійського Комітету щодо відновлення цих конкурсів у 1952 році під час XV Олімпіади в Хельсінки не дали позитивного результату. Проте Олімпійський Комітет Польщі зробив

необхідні організаційні дії за підтримки Академії мистецтв, щоб ці конкурси проводилися на теренах Польщі як серед видатних митців, так і серед дітей.

Ключові слова: олімпійські ігри, мистецькі конкурси, польські митці.

Annotacion.

The article examines the prerequisites for the introduction and features of the Olympic art competitions, which were held during the seven Olympic Games from 1912 to 1948. It is noted that artists, musicians, sculptors, architects, poets, graphic artists, theater and film artists took part in the art competitions, which presented works on sports topics. During the period of these competitions, 147 works of art from 23 participating states were awarded Olympic medals. As it turned out, Polish artists achieved significant success during art competitions. Their first start took place in 1928 at the IX Olympiad in Amsterdam, where they received gold (for a poetry collection) and bronze (for a cycle of watercolors) awards. Therefore, at all subsequent Olympiads, Polish artists achieved victories. In 1940, by the Resolution of the International Olympic Committee, art competitions were removed from the program of the Olympic Games. Unfortunately, the demands of the Polish Olympic Committee regarding the restoration of these competitions in 1952 during the XV Olympiad in Helsinki did not yield a positive result. However, the Olympic Committee of Poland took the necessary organizational actions with the support of the Academy of Arts, so that these competitions were held on the territory of Poland both among outstanding artists and among children.

Key words: Olympic Games, art competitions, Polish artists.

Актуальність. Олімпійські мистецькі конкурси (ОМК) беруть свій початок з часів старожитної (стародавньої) Греції. Їх проведення було тісно пов'язане зі спортивними змаганнями в різних місцях релігійного культу. При цьому найважливішими для греків були змагання в Олімпії. Всі старожитні агони (змагання) поєднувалися з мистецькими конкурсам: музичними, поетичними, театральними, малярськими і мистецтвом скульптури [4]. Учасники цього конкурсу (митці) отримували такі ж самі нагороди як і спортсмени [1,8].

Великий творець і засновник новожитного (новітнього) олімпійського руху барон П'єр де Кубертен вважав, що спорт

повинен бути джерелом натхнення для художників, скульпторів, архітекторів, музикантів. Після консультаційної конференції з представниками артистичних осередків у 1906 році в Парижі, він запровадив у програмі Ігор в Стокгольмі (1912 р.) ОМК [2, 3, 5]. Від тоді розпочато нагородження артистів олімпійськими медалями на рівні зі спортсменами.

Відзначимо, що ОМК були проведені на семи Іграх (1912-1948 рр.) [6, 7, 9]. За цей період нагороди отримали 149 мистецьких творів з 23 держав- учасниць. Цікавим є досвід підготовки та участі в цих конкурсах польських митців, а також практика проведення крайових мистецьких конкурсів зі спортивної тематики на теренах Польщі.

Мета – розкрити особливості проведення Крайових Олімпійських мистецьких конкурсів зі спортивної тематики в Польщі.

Методи. Для реалізації поставленої мети застосовували аналіз і узагальнення наукових джерел та методи теоретичної інтерпретації. В ході дослідження використовували матеріали Музею спорту і туризму у Варшаві, праці вказаних дослідників та матеріали мережі Інтернет.

Результати. РКОІ з самого початку свого заснування (1919 р.) прикладав значні зусилля для розвитку культури і використання творчості артистів в поширенні ідей олімпізму. Вже в кінці 20-х років ХХ століття була утворена Мистецька комісія, яка розпочала підготовку до проведення Крайових ОМК.

Польські артисти належним чином приготувалися до участі в МОК на Олімпійських Іграх в Парижі (1924 р.), але за браком коштів не змогли взяти в ньому участі. Проте відомі діячі польської культури і мистецтва прийняли участь як члени Міжнародного журі ОМК. То були; Кароль Стриєнський (архітектура), Кароль Шимановський (музика), Олга Бознанська (малярство), Пауль Ландовський (скульптура).

Перший старт польських митців в ОМК в 1928 році (Амстердам, ІХ Олімпіада) отримав широкий відгук в спортивній пресі. Золота медаль Казимира Вежинського за поетичну збірку «Олімпійська Лаура» і бронзова нагорода Владислава Скочиласа за цикл акварелей (Лучник II, Лучник III, Олень Святого Губерта, Діана) був початком творчих змагань польських митців з захоплюючого матеріалу, яким виявився спорт.

Меценатство РКОІ над митцями створювало заохочення до розвитку спортивної тематики, яке забезпечило участь у чергових Іграх в Амстердамі.

В Лос Анджелесі польські митці здобули дві медалі. Золоту – Йозеф Ключовський (Х Олімпіада, 1932 рік) за барельєф «Спортсмен ІІ» (Вінчання спортсмена), а срібну Дж.Канарський за барвисту гравюру лижника.

В Берліні (1937 р.) вдруге Дж. Канарський отримав срібну медаль за барельєф футболіста, а Станіслав Остоя-Хростовський за древорит (гравюру) Диплому Яхт-Клубу «Фрегат» бронзову відзнаку. Водночас бронзову медаль отримав Ян Парандовський за повість «Олімпійський диск».

В Іграх ХІУ Олімпіади у Лондоні (1948 рік) золота олімпійська медаль в музичному конкурсі дісталася Збігневу Турські за твір «ІІ Олімпійська симфонія».

Крайові ОМК в Польщі вперше були організовані у 1931 році з ініціативи Польського Олімпійського Комітету (РКОІ) та за підтримки Інституту пропаганди мистецтва. Кращі твори презентували на оглядових виставах під час яких відбувався відбір для участі в ОМК. Ці конкурси суттєво стимулювали розвиток художньої творчості зі спортивної тематики. Дякуючи їм швидко розвивалися різні види мистецтва, як наприклад, графіка, художня фотографія, медальєрне мистецтво, плакат, скульптура (фото 1) тощо. Плакат зі спортивною та олімпійською тематикою зайняв своє чільне місце в польській школі плакату.

Проекти, відзначені журі на Крайовому ОКМ в кінці 1938 року були вислані до Лос Анджелесу на міжнародну виставку. Авторами цих творів були такі митці: Тадеуш Гроновський, Єжи Сколіновський і Стефан Осіцькевський. Тадеуш Грановський і раніше мав цікавість до спортивної тематики. Так, у 1930 році він виконав плакат «Польща на УІІ Олімпіаді». В слід за ним пішов Зігмунд Камінський, який намалював плакат «Поляки на ІХ Олімпіаді, 1928».

Велику роль у розвитку мистецтва графіки на спортивну тематику відіграло Артистичне товариство Варшави і особливо факультет архітектури Варшавської політехніки на якому два професори (з 1917 року) Едмунд Бартомейчик і Зігмунд Камінський здійснювали підготовку майбутніх плакатистів. Важливим досягненням для розвитку плакату було заснування

в 1920 році першої в Польщі кафедри графіки у Варшавській академії мистецтв.



Фото 1. Дівчина зі скакалкою (1931 р.). Авт.: Альфонс Карни. Матеріал: бронза, висота 130 см. І нагорода в Крайовому олімпійському конкурсі мистецтв (1932 р.), Нагорода м. Варшави (1935 р.), Велика почесна спортивна нагорода державного управління з фізичної культури і військової підготовки.

У 1940 році Постановою Міжнародного Олімпійського Комітету ОМК були вилучені з програми Олімпійських ігор.

Проти скасування цього конкурсу виступили представники Польщі Ежи Лотг і Венгрії Ангело Боналакі. Ця опозиція на Сесії МОК у 1952 році спробувала повернути ОМК до програми ігор. Однак проти їх проведення виступив Фінський Олімпійський Комітет, який стверджував, що для організації його проведення в Хельсінках (1952) залишилося мало часу. Натомість в столиці Фінляндії під час XV була організована мистецька виставка на якій було представлено 181 твір з 47 країн. За участь у виставці учасники були нагороджені дипломами. Великим досягненням для польського композитора Анджея Пануфніка було диригування Великим симфонічним оркестром Фінської філармонії, який виконав під час Олімпійських ігор його твір «Богатирська увертюра (нагороджена за I місце в Крайовому ОКМ).

Однак занепад через МОК організації ОКМ не спричинило зриву зв'язків польського мистецтва і спорту. ПОК, як співтворець передвоєнних ОМК, після 1948 року повністю взяв на себе місію їх організації і від 1952 року, як один з небагатьох національних олімпійських комітетів, культивував традиції ОМК в масштабах краю. Партнером ПОК в їх організації було Міністерство Культури і мистецтв, Спілка польських художників, а також Музей спорту і туризму у Варшаві, який з часом оформляв після конкурсні виставки. Під патронатом ПОК відбулося тринадцять конкурсів (остатній в 1992 році) на яких були представлені такі види мистецтв: література, музика, графіка, малярство, плакат, рисунок, скульптура, архітектура, декоративне ткацтво, фотографія, фільми на спортивну тематику і сценарії фільмів. Починаючи з 1984 року, у відповідності до ухвали ПОК, конкурси проводилися раз у два роки.

Перед іграми ХХІІ Олімпіади в Сіднеї (2000 р.) ПОК організував тільки конкурс плакату на олімпійську тематику. До конкурсу було запрошено 15 художників-графіків. За результатами було визначено I місце для двох рівноцінних робіт, авторами яких були Вальдемар Свежему і Владислав Плудце.

В сімнадцяти ОКМ (з урахуванням передвоєнних), польським митцям було надано 360 нагород і подяк. Більшість нагороджених творів закупив Музей спорту і туризму у Варшаві, створивши тим самим музейну колекцію польського мистецтва на тематику спорту [7].

У 1967 році ПОК затвердив Олімпійський Лавр – спеціальна нагорода за видатні досягнення в різних видах мистецької творчості, тематично пов'язаних з ідеями олімпійського спорту. Лавр вперше в 1969 році прикрашав 68 Сесію МОК з нагоди 50-ліття ПОК. Олімпійський Лавр є визнаним у всіх сферах творчості. Лауреати отримують медаль Олімпійський Лавр виготовлену знаменитим скульптором і медальєром Станіславом Сікорем. В історії Олімпійського Лавру відбулося одинадцять редагувань, зокрема спеціально організована зміна в 1994 році, в 100-ліття I Олімпійського Конгресу. До цього часу ПОК нагородив Лавром 78 лауреатів і визнав 52 переможців (деякі митці отримали декілька нагород). Серед лауреатів Олімпійського Лавра були видатні фотографи, музиканти, архітектори і кіношники.

В 60-70-х роках ХХ століття розпочався «експорт» польського мистецтва з тематики спорту. Роботи польських митців демонструвалися на олімпійських аренах Мексики (1968 р.), Мюнхена (1972 р.) та інших.

Закономірним явищем була участь польських митців в Беєнале «Спорт в мистецтві краси», організованого в 1969 році в Мадриді і Барселоні Радою спорту Іспанії під патронатом МОК. На даний форум з'їхалися митці з усього світу. В Польщі відбором учасників Беєнале, фінансуванням займалися: Міністерство культури і мистецтв, Головний комітет фізичної культури і туризму, Музей спорту і туризму у Варшаві. Участь польських митців в цьому Беєнале мав великий успіх. Поляки здобули понад 40 нагород, серед яких Велика Нагорода ІУ Буєнале (Мадрид 1969) і Почесну медаль здобув Казимір Карпінський за скульптуру «Наступний рекордсмен». Оповідючи про успіхи польських митців необхідно відзначити успіх Войцеха Петраніка, який виграв конкурс з проекту медалі Олімпіади в Сіднею і серії монет з відображенням видів спорту, які були в програмі Олімпіади.

Окреслюючи роль ПОК в розвитку мистецтва з тематики спорту, необхідно підкреслити, що дбалася також про розвиток таланту й заохочення дітей до участі в таких конкурсах. Так, в 1968 р. ПОК організував конкурс з малярства «Світ доброти». Десять найкращих праць було вислано в Мексику для участі у Фестивалі дитячого малюнка, на якому було представлено 1200 малюнків з цілого світу. Друга традиція – це конкурс імені Яна Парандовського для дітей і молоді на

оповідання з олімпійської тематики. На даний час ПОК співорганізує і наглядає за проведенням різних регіональних конкурсів під егідою МОК.

В Польщі, як і в багатьох країнах світу, широкого розповсюдження набула філателія з олімпійської тематики (вперше поштові марки до Олімпійських ігор вийшли в США у 1932 р.). Починаючи з радянських часів (1952 р.) в Україні «Підпільна пошта» випускала в світ марки та поштові блоки (фото 2).



Фото 2. Підпільна поштова марка України, присвячена XVII Олімпіаді.

Вони були присвячені практично кожній Олімпіаді того періоду, нагадуючи небайдужим людям, українцям, що українська нація зі своїми здобутками заслуговує на визнання в олімпійському русі під своїм власним прапором.

Легалізація цього процесу відбулася зі здобуттям Україною незалежності (фото 3) на яку сьогодні посягає московія, розв'язавши людиноненависницьку війну проти України.



Фото 3. Поштова мініатюра (1996 р.), присвячена українській фігуристці Оксані Баюл (перша олімпійська чемпіонка часів вільної України) і біатлоністці Валентині Цербе-Несін (бронзова медаль-перша олімпійська нагорода незалежної України).

Доречно нагадати, що на час проведення Олімпійських ігор стародавності припинялися всі наявні воєнні конфлікти (угода 776 р. до нашої ери між Еладою і Спартою). В 100-ліття (6.06.1994 р.) з дня проведення установчого Конгресу в Сорбонському університеті по відновленню Олімпійських ігор голова Івано-Франківської студентської спортивної спілки проф. Богдан Мицкан звернувся з листом до Президента НОК України Валерія Борзова про таке: цитата «Враховуючи важливе значення спорту в найрізноманітніших сферах життя планети (політика, наука, культура, архітектура тощо) ми просимо НОК України ввійти з клопотанням до МОК про необхідність прийняття звернення до ООН щодо оголошення 1994 року роком «Олімпійського спорту», а також проведення під егідою ООН світового конгресу «О спорт, ти мир» за участю керівників держав по підготовці і підписанню угоди «Про обов'язкову дотримання миру під час проведення Олімпійських

Ігор. Таким чином, буде відновлено гуманістичний ідеал Олімпізму. Сподіємось, що прийняття такої угоди стане початковим імпульсом до припинення найрізноманітніших воєнних конфліктів. І всі міжнародні проблеми будуть вирішуватися шляхом ненасильницьких дій. Отже від мирної дружельюбної боротьби в спорті до добрих і мирних відносин між народами». Сьогодні, як ніколи, ця проблема є актуальною і НОК України зобов'язаний активізувати свою діяльність з цього важливого питання.

Все вище викладене свідчить про те, що спорт не тільки виявляє закладені природою резерви людського організму, а водночас є джерелом краси. Важливо сьогодні нагадати, що краса (в найширшому розумінні цього слова) спасе світ.

Висновок.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що Мистецькі олімпійські конкурси були започатковані з ініціативи барона Пера де Кубертена після консультаційної конференції з митцями у 1906 році в Парижі. Це дало можливість залучити до участі в Олімпіадах митців різного профілю, а саме: поетів, художників, скульпторів, графіків, архітекторів, артистів театру і кіно, музикантів тощо. Це стало важливою передумовою розгортання Польським Олімпійським Комітетом на теренах Польщі Крайових мистецьких конкурсів зі спортивної тематики за участі як відомих митців, так і дітей. Кращі роботи використані для створення окремої експозиції в Музею спорту і туризму у Варшаві.

Список літератури

1. Булатова М. М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях. К.: Олімпійська література, 2009. 400 с.
2. Булатова М, Белокуров Д, Кучерявий А. Конкурси мистецтв в історії олімпійського руху сучасності. Наука в олімпійському спорті. 2020. № 2. С.4-19. DOI:10.32652/olympic2020.2_1
3. Вільчковський Е. С. Шляхи відродження сучасних олімпійських ігор / Вільчковський Е. С., Вільчковська А. Е., Пасічник В. Р., Дибовський А., Чвенар А. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2008. Т. 1. С. 13–16. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2008_1_6.
4. Литвинець І., Падовська О., Тимчак Я., Литвинець А. До питання про конкурси мистецтв у програмах Олімпійських ігор

сучасності. Молода спортивна наука України. 2012.Вип. С.163-168.

5. Bergvall E. The Olympic Games of Stockholm 1912. Official Report. Stockholm: Wahlström and Widstrand. 1912. p. 806-811.

6. Olympic Games Art Contest 1912-1948 [Electronic resource]. Access made : <http://olympic-museum.de/art/artcompetition.htm>.

7. Polski Komitet Olimpijski. 90 lat na olimpijskim szlaku. Warszawa, 2009. 455 s.

8. Stanton R. The forgotten Olympic art competitions – The story of the Olympic art competitions of the 20th century / Richard Stanton. Victoria: Trafford Publishing, 2001. 412 s.

9. The Olympic Art Competitions [Electronic resource]. Access made: http://books.google.com/books/about/The_Forgotten_Olympic_Art_Competitions.

Мосійчук Л.В. <https://orcid.org/0000-0002-2756-5795>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОЛІМПІЙСЬКІЙ ОСВІТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

**Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка**

Annotation. У статті автор розглядає явище «олімпізму» на сучасному етапі розвитку суспільства. Знайомить читача з історією виникнення олімпійського руху, його метою та завданнями, основними ідеями, та принципами, розглядає проблеми педагогічної діяльності в межах олімпійського руху для належної освіти дітей та молоді. Пропонує шляхи вирішення виявлених проблем.

Keywords: олімпійська освіта, олімпійський рух, педагогічна діяльність, фізкультурна освіта.

Постановка проблеми. Важко знайти інше соціальне явище, яке викликало б до себе таку велику увагу та симпатію як «олімпізм». В наш час його роль і значення стали такими вагомими і, у той же час, суперечливими, як ніколи в минулому. Сучасний олімпізм посідає особливе місце в соціальному та культурному житті суспільства, формує здоровий спосіб життя людини. Він визнаний у світі як значна соціокультурна формація, в якій закладені гуманістичні цінності, серед яких прагнення до миру, співпраці, та взаємопорозуміння. На